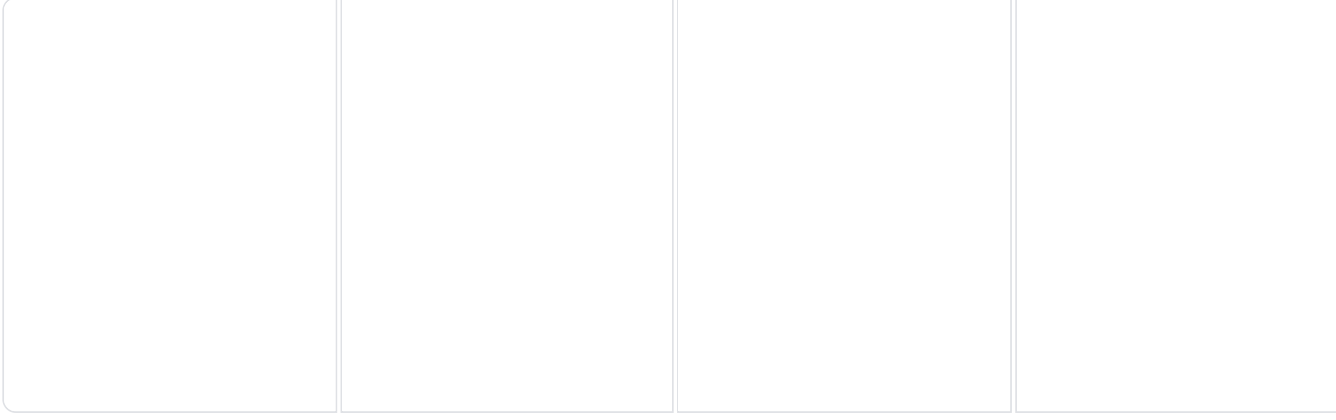

GÜNDEM

Türkiye'nin kötü adamı kim?*

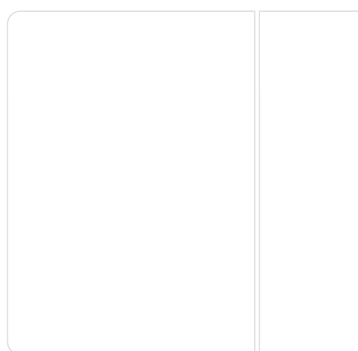
Türk Robin Hood'u Köroğlu'ndan Kürt eşkıyası Koçero'ya kadar halkın sevgilisi haline gelen kanun kaçaklarının uzun bir listesini çıkarmak mümkün. Peki Sedat Peker bu soylu isyan geleneğinin varisi mi?

29 Haziran Salı 2021

Ahmet Özcan** ve Nazlan Ertan***

Brian de Palma'nın gişe rekorları kıran 1983 yapımı filmi *Yaralıyüz*'de, Al Pacino'nun canlandığı Tony Montana Hollywood'un en sevilen kötü adamlarından biridir. Filmin unutulmaz sahnelerinin birinde Montana, gittiği lüks lokantada karısıyla tartışınca kendini kaybeder; alkolün ve uyuşturucunun etkisiyle etrafındaki "iyi insanlara" ve "temiz toplum iddiasına" tam anlamıyla döşenir.

“Ne bakıyorsunuz? Bir avuç dal**masınız hepiniz! Çünkü olmak istediğiniz şeyi olacak yürek yok sizde. Benim gibi adamlara muhtaçsınız, böylece parmakla gösterip ‘Ne kötü adam’ diyebiliyorsunuz. ... Siz iyi değilsiniz. Siz sadece saklanmayı, yalan söylemeyi biliyorsunuz. Benim öyle bir derdim yok. Ben hep doğruyu söylerim, yalan söylerken bile. Eee, hadi kötü adama iyi geceler dileyin bakalım.”

Bu öfkeli tirad ile Montana -ve elbette de Palma- Amerika’nın üst sınıflarının riyakârlığını ifşa etmeyi amaçlar. Bu suç çetesi lideri, “kötü adam” olduğunu kabul ederken kendisini toplumun sözde itibarlı üyelerinden üstün görür; zira bunlar, gerçek benliklerini saklayarak iyiymiş gibi görünen birer sahtekârdır.

Bugün, Sedat Peker, yani kurgusal değil gerçek bir mafya patronu, Türkiye’nin iç siyasetini dinamitleyen “her şeyin” anlatıldığı YouTube videolarında benzer bir duyguyu aksettiriyor. Peker, ülkenin en güçlü şahsiyetlerinden bazılarının yolsuzluk, cinayet ve uyuşturucu ticareti gibi ağır suçlara karıştıkları yönünde sansasyonel iddialarda bulunurken gittikçe büyüyen dinleyici kitlesini “temiz toplum” çağrısında bulunanlara karşı tetikte olmaya çağırıyor.

Sokak okulundan mezun olmuş Peker, “temiz toplum yoktur” derken, “tüm insanlar, özellikle de iktidara sahip olanlar kirlidir” düsturunu savunmuş oluyor. Tam da 16. yüzyılın meşhur İtalyan diplomatı, filozofu ve siyasetçisi Niccolo Machiavelli gibi. Zira, Machiavelli, en önemli eseri *Prens*’te hükümdarlara iyi olmalarını değil iyi görünmelerini salık verir: “Şayet bir prens iyi bir insanın niteliklerine sahipse ve sürekli olarak bu niteliklere uygun davranıyorsa ... zarar görür, ama bunlara sahipmiş gibi görünmek faydalıdır.”

Adli kovuşturmadan kurtulmak için ülkeden kaçan Peker, Türkiye’de yalnızca bir avuç iyi insan—veya temiz siyasetçi, işinsanı ve gazeteci—olduğunu kanıtlamayı kafasına koymuş görünüyor. Yayınladığı her video yozlaşmışlar listesine yeni bir isim eklerken toplumsal çürümenin sinsi bir şekilde ulaştığı ürkütücü boyutu da gözler önüne seriyor. Türkiye’de on milyondan fazla insan -üstelik tekrar tekrar- onun videolarını izliyor. İstanbul merkezli bir araştırma şirketinin haftalık Türkiye Raporu’na göre, ankete katılanların yüzde 72’si Peker’in ortaya attığı iddiaların yargı tarafından araştırılması gerektiğine inanıyor. Bu iddiaların sırf kanun kaçağı durumundaki bir örgütlü suç lideri tarafından dillendirildiği için dikkate alınmaması gerektiği yönündeki görüş gittikçe daha az inanılır hale geliyor.

DEVLET VE SUÇ

Devlet seçkinleriyle suç örgütü üyeleri arasındaki bağları salt bir siyasal yozlaşma şekli olarak görüp hafife almak kolay elbette. Ancak, siyasi tarih, bize iktidara sahip olanların yasadışı gruplarla organik ilişkiler kurmasının neredeyse bir devlet geleneği haline geldiğini gösteriyor.

Ryan Gingeras, Türk “derin devleti”nin kökenleri üzerine yazdığı bir makalesinde, geç Osmanlı devlet seçkinlerinin Anadolu’da devlete karşı tehdit olarak algılanmış Ermenilere, Rumlara, Kürtlere ve diğer etnik gruplara karşı Balkanlardan gelen milis grupları etkin bir şiddet aracı olarak kullandığını gösteriyor. Eşkıyalar ve milisler, Kurtuluş Savaşı sırasında da önemli roller oynamış olsalar da nihayetinde düzenli orduyla bütünleştirilmişler, Çerkez Ethem gibi devlet yapısı içinde emilmeyi reddedenler ise “hain-i vatan” ilan edilmişlerdir.

Türkiye’de “derin devlet”in geç Osmanlı Devleti’ndeki kökenleri ile Cumhuriyet dönemindeki evrimini bir kenara bırakacak olursak onun tüm endamıyla tarih sahnesine çıkışı 1990’larda gerçekleşmiştir. Ülkenin bu puslu yıllarında güvenlik yetkilileri, bürokratlar ve örgütlü suç çeteleri arasında oluşmuş gizli bir ağ, devleti PKK ile mücadelesinde desteklemek adına sayısız Kürt siyasetçi ve iş insanının öldürülmesi, birçok önde gelen gazeteci ve aydının suikasta uğramasından sorumlu tutulmaktadır.

Devleti koruma saikiyle yürütüldüğü iddia edilen bu yasadışı işbirliği, bizzat korumayı amaçladığı varlığın meşruiyetini tehdit eden iki yanı keskin bir kılıçtır. Max Weber’in kavramlarıyla konuşacak olursak modern devletler, “*meşru* fiziksel şiddet tekeli” olmayı başarılı bir şekilde iddia edebilmek için uzun dönemde “bağırsaklarını temizlemek”, bu gayri-meşru bağlardan kurtulmak zorundadır. Bu nedenle, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) 2002’de siyasal iktidara geldiği zaman Recep Tayyip Erdoğan “yeni Türkiye”sini 1990’ların Türkiye’sinin karşı-tezi olarak tarif etmiş, “devletin içindeki [suç] çeteleri”ni temizleme sözü vermişti. Ancak, söz konusu çetelerin nüfuzu AKP’nin siyasal iktidarının ilk yarısında zapt edilebilmişse de 15 Temmuz 2016’daki başarısız darbe girişiminden sonra aşırı milliyetçilerle kurulan ittifak, derin devletin eski unsurlarının yeniden dirilmesiyle sonuçlanmış gibi görünüyor. Peker ile birlikte Peker’in “derin devlet”in tecessümü şeklinde “derin Mehmet” olarak adlandırdığı Mehmet Ağar gibi “olağan şüpheliler” iktidar saflarında yer bulabilmiş, siyasal ve finansal avantajlarla mükafatlandırılmışlardır.

Önceleri hükümeti desteklemek için mitingler düzenleyen ve Kürt sorununun barışçıl çözümüne geri dönülmesi çağrısında bulunan akademisyenleri ölümle tehdit eden Peker, şimdi kendisini Türkiye'nin siyasal kutuplaşmasının muhalif kanadında konumlandırıyor. AKP'nin müttefiki Milliyetçi Hareket Partisi ile organik bağları olan ve yakın bir zamanda serbest bırakılan mafya patronu Alaattin Çakıcı'nın kamuya açık bir şekilde kendisine sessizlik yasasını (Omertà) hatırlatmasına kulak asmayan Peker'in vermek istediği mesaj son derece sarıh: "Eğer ben tepe-taklak olacaksam, ilişkim olan herkesi de kendimle sürüklerim."

MAFYA VE PSİKOPATLIK

İlgiyle izlenen Peker videolarındaki uzun monologların kulağa aşırı dramatik, çarpıcı ancak kopuk kopuk, hatta adeta çılgınca gelmesi ne rastlantısal ne de olağandışı.

"Tan Kızıllığı" adlı kitabında Friedrich Nietzsche, kuralları çiğnemeye cüret edecek bir kimsenin delirmesinin veya en azından deli gibi görünmesinin bilgece olduğunu söyler. Yasayı ihlal etmeye, kendi yasadışı şiddetleri üzerinden kendi yasalarını kurmaya cüret eden yeraltı dünyasının tüm şahsiyetlerinin sosyopat ya da psikopatça davranışlar sergilemeye eğilimli olmaları da benzer bir gereklilikten doğar.

1995 yılında Çakıcı, ünlü Mafya lideri Dünder Kılıç'ın kızı olarak karanlık dünyanın da bir parçası olan eski karısı Uğur Kılıç'ın öldürülmesi emrini vermiş, Uğur Kılıç oğlu Onur Özbizerdik'in gözleri önünde öldürülmüştü. Dünder Kılıç'ın torunu ve Çakıcı'nın üvey oğlu olan Özbizerdik'in kendi başına psikopat bir mafya şahsiyeti haline gelmesi şaşırtıcı olmasa gerekir. 15 yaşından itibaren silahla adam yaralayan Özbizerdik, hiç tanımadığı kişilere "arabasını kötü park ettiği" veya "gece kulübüne girmesine izin vermediği" gerekçesiyle ateş açmış, cinayet, darp ve yaralama gibi çeşitli suçlardan tekrar tekrar tutuklanmıştır.

Türkiye'nin kötü şöhretli ikilisi Nuri Ergin ve Vedat Ergin, Özdemir Sabancı'ya suikast düzenleyen DHKP-C militanı Mustafa Duyar'ı 1999'daki bir hapishane isyanında öldürmüştür. Daha sonra, 2000'deki bir başka hapishane isyanında nam-ı diğer Nuriş kardeşler, rakip Çakıcı çetesinden 5 mahkûmu basının gözleri önünde vahşice katletmiş, kameraya alınan bu katliam sırasında da "bu devlet bana Mustafa Duyar'ı öldürttü" diye bağırmışlardır.

Peker'in YouTube videoları, bir mafya babasından beklenmeyecek derecede başarılı tarihsel ve felsefi anekdotları bir kenara koyacak olursak, esasen delilik ve şiddet içeren bir psikodramadan oluşuyor. Videolarından birinde sırf kızlarını ağlattığı için oğluna nasıl çatal attığını anlatan Peker, aklını tatile çıkardığını, kızları için dünyayı yakacağını ilan ediyor.

SEVGİLİ EŞKIYA

Sevilen suçlu figürü, Dede Korkut'un efsanevi zorbası Deli Dumrul hikâyesinden Bolu Beyi'nin zalimliğine karşı dağa çıkan Köroğlu hakkında yazılan türkülere kadar Türkiye'deki edebi kültüre hiç de yabancı değildir.

20. yüzyılda Türkçe edebiyatın iki ikonik yazarı Yaşar Kemal ve Kemal Tahir, Türk usulü Robin Hood miti üzerine iki karşıt görüşü savunmuşlardır. *"İnce Memed"* romanın yazarı Yaşar Kemal, halkın eşkıyalara olan hayranlığının sosyal protesto işlevini vurgularken *"Rahmet Yolları Kesti"* romanının yazarı Kemal Tahir, söz konusu miti sıradan insanların sefaletinin ve çaresizliğinin bir işareti olarak yorumlamıştır.

Eric Hobsbawm'ın meşhur "sosyal eşkıyalık" teziyle sosyal bilimlere giren önceki bakış açısına göre halk, kanun kaçaklarını avcı bir yönetime karşı etkili birer direniş sembolü haline getirebilmektedir. Diğer bir deyişle, topluluğu eşkıyalara karşı korumakla yükümlü olan bir devlet, "gagasını ve pençelerini" halka doğru yönelttiğinde kanun kaçakları topluluğun gerçek değilse bile sembolik müttefikleri haline gelebilmektedir.

Gerçekten de meşhur Kürt eşkıyası Mehmet İhsan Kilit, nam-ı diğer Koçero 1964 senesinde öldürüldüğünde ulusal gazeteler, eşkıyanın cesedinin fotoğrafını birinci sayfalarında yayımlayarak devlete karşı gelmenin "kaçınılmaz sonu"nu kutlarlarken Kürt köylüleri kahramanlarının ölümüne ağıt yakıyor, onu devlet seçkinlerinin "devletin yenilmezliği ve ölümsüzlüğü" mitini boşa çıkaran bir karşı-mite, zulme karşı bir isyan sembolüne dönüştürüyorlardı.

Diğer bakış açısına göre ise zulme karşı isyan edemeyen veya daha kötüsü etmek istemeyen insanların, şiddet yeterliklerini iktidar sahiplerinin hizmetine hevesle sunan şerirleri efsaneleştirmesi ancak onların içinde bulundukları sefaleti ve çaresizliği temsil etmektedir. Bu bakış açısına göre "kahraman suçlular" miti, halkın isyana yönelik anarşik özlemlerini değil aksine itaate yönelik doğal eğilimlerini yansıtan bir isyan yanılsamasıdır sadece.

Peki, günümüzün kamuoyunca iyi tanınan mafya patronları bu “asil isyankârların” varisleri midir? Türkiye’de önde gelen mafya figürleri, halkla ilişkilerini geliştirmek için daima sevilen kanun kaçakları geleneğinin takipçileri olduklarını iddia etmişlerdir. Bu anlamdaki başarılı bir PR çalışması olarak Çakıcı, kendisini “son kabadayı” olarak tarif etmiş, böylece kendisinin bir mafya patronu değil tam tersine kadim kabadayılık ve külhanbeylik geleneğinin son temsilcisi olduğunu iddia etmiştir. O ve diğer mafya figürleri hem kendilerini devlete hizmet eden “vatan fedai”leri olarak tanımlayarak hem de böylesine mert bir geleneğin parçasıymış gibi görünerek milliyetçi Türk gençliği arasında geniş bir hayran kitlesi toplayabilmişlerdir. Elbette, bu örgütlü suç liderlerinin Osmanlı döneminin yalnız ve soylu kanun kaçakları olmadıkları ortadadır. Sonuçta, Edmund Burke’ün ifadeleriyle söyleyecek olursak, modern toplumlarda şövalyelik çağı ile birlikte kabadayılık ve külhanbeylik çağı kapanmış; onun yerine örgütlü suç çağı başlamıştır.

Sedat Peker’in böylesine sevilen bir kanun kaçağı, ailesini ve ülkesini seven onurlu bir asi olma amacı uzun müddette, belki de orta müddette başarısız olmaya mahkûm görünüyor. İktidar merkezleriyle olan ilişkisi kötüleştiği için, belki de bu ilişkiyi yenilemek ümidiyle elindeki bilgiyi kullanan Peker’in ifşaları, olağandışının olağanlaştığı bir ülkede kısa sürede alışıldık hale gelip kamuoyu üzerinde yarattığı etkiyi kaybedebilir. 13 Haziran gecesi, hukukun üstünlüğünün en ateşli savunucularının bile Sedat Peker’in ortadan kaybolmasından endişe duymaları ve Twitter’da “Sedat Peker’in sağ-salim olduğunu öğrenmeden uyuyamadım, bu nasıl bir ironi” diye dalga geçmeleri ilginç olabilir ama Peker’in kalıcı bir demokrasi kahramanı olarak kabul gördüğünü/göreceğini gösteremez.

Meşru seslerin kısıldığı bir ülkede kamuoyu yeni kahramanlar veya karşı-kahramanlar yaratmaya, herhangi muhalif bir sesi bağrına basmaya her zamankinden daha eğilimli hale gelir. Ancak, yıkım yaratma konusundaki yeterliklerine rağmen bu karşı-kahramanların kendi yıkımlarından yeni değerler oluşturabilecek özgürlükleri yoktur. Tam da bu nedenle Fyodor Dostoyevski ve Friedrich Nietzsche gibi suçlu zihnine yakından ilgi göstermiş iki yazar, bizleri kahramanlar aramayı bırakmaya ve yaşamlarımızın kendi kahramanları olmaya davet etmişlerdir. Sonuçta, kahraman aramanın kendisi seyirci olmayı, edilgen kalmayı kabul etmek demektir. Hamit Bozarslan da İrfan Aktan ile yaptığı [Gazete Duvar’da yayımlanan](#) son söyleşisinde siyasal kültürümüzdeki bu temel sorunu şöyle tarif etmiştir: “Türkiye toplumu reayalaşıyor.”

***Bu yazının aslı 25 Haziran 2021’de [Duvar English](#)’te İngilizce olarak yayınlanmıştır.**

****Akademisyen. [Ama Eşkıyalık Çağı Kapandı!](#) *Modern Türkiye’de Son Kürt Eşkıyalık Çağı (1950-1970)* kitabının yazarı.**

*****Gazeteci, Duvar English köşe yazarı.**

Etiketler [sedat peker](#) [Alaattin Çakıcı](#) [eşkiya](#)